

'תסמונת-עמלק' ומאפייניה

הגיגי-התועדות למחיית 'עמלק-הפנימי'

פורים תשע"ה

"תמחה את זכר עמלק" – צו רלבנטי?

מצוות 'מחיית עמלק' מהווה את הלז של חג הפורים, עד שהקדישו לכך שבת מיוחדת קודם פורים, בה קוראים פרשת 'זכור', כדי להגביר את המוטיבציה 'למחותו'...

ספר דברים פרק כה

(יז) זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: (יח) אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עוף ויגע ולא ירא אלהים: (יט) והיה בהניח ידך אלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר ידך אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

ספר החינוך - מצוה תרג

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה שחייב זכירה זו היא בלב ובפה, וכן הוא בספרי, זכור את אשר עשה וגו', יכול בלבבך, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיך, עד כאן בספרי, כדי שלא ישכח הדבר, פן תחלש איבתו ותחסר מהלבבות באורך הזמנים:

והדבר תמוה:

מאחר ש'מחייתו' בזמן הזה, איננה רלבנטית, אם בגלל שאתנית לא ניתן לזהותו, אחר שבלבל סנחריב את האומות, אם בגלל שאין ליחיד או לקבוצה כל סמכות לבצע 'מלחמה בעמלק', כי הסמכות ליישום מצוה זו מוטלת על כלל ישראל באמצעות 'מלך מבית דוד' לכשיקום, אחר שיסיים בהצלחה את מלחמותיו בכל עמי הסביבה, כמ"ש 'והיה בהניח ה' אלוקיך לך מכל אויביך מסביב, תמחה את זכר עמלק' וגו',

מה טעם 'לעורר הלבבות לשנאתו', כאשר אין אפשרות מעשית 'למחותו'?

מחיית 'עמלק' הפנימי

ידוע שכל אומה ואומה וובפרט אותן האומות שעם ישראל אמור להתמודד נגדן יש לה 'מקור' ושורש מקביל בספירות העליונות, כמו כן יש להן גם 'מקבילות' בכוחות-הנפש של יהודי, בבחינת 'הגוי אשר בקרבך'¹, כאשר כל 'כח' בנפש משקף את 'המאפיינים' של האומה המקבילה לו, כמתואר בטבלה הבאה:

התודעה	החיות	נשמה	רוח	נפש
כתר	חכמה	בינה	חסד	גבורה
קדמוני	קניי	קניי	תפארת	נצח
[עמלק]	[מואב]	[עמון]	אמורי	חיוי
מלכות	יסוד	מלכות	מלכות	מלכות
גרשני	יבסי	גרשני	גרשני	גרשני

בטבלה זו אנו רואים שקבוצת 'שבעת עמי כנען' מייצגת את תכונות-האופי הרגשיות [שבע המידות] המושפעות מן 'החושניות' של החומרנות-הסביבתית, לעומתן 'עמון ומואב' מייצגים את ה'שכלתנות-הכפרנית' [חכמה ובינה].

ואילו 'עמלק' מייצג את עצם-הקליפה, שאיננה מושפעת לא מהחושים ואף לא מנימוקים-שכליים, אלא מקורה ב'עקשנות-דווקאית' נגד כל מה שמריח ממנו 'קדושה'²...

וההשלכות מהבדל זה הן, 'שבעת עמי כנען' כאשר ראו במוחש ניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף, הרי חשו 'התקפלות' מול העוצמה האלוקית וחזרו לחוריהם כחיות היער בהאיר השחר...

ספר שמות פרק טו

(יד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חֵיל אֶחָז יִשְׁבִּי פִלְשֶׁתִּי(טו) אֲזַ נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדָוָה
אֵילֵי מִזְבֵּחַ יִאֲחָזוּ רָעַד נִמְגוּ פֶלֶא יִשְׁבִּי כְנַעַן(טז) תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וַיִּפְחַד בְּגֹדֶל זְרוֹעַ יְהוָה פָּאָבָן עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ יָדוֹךְ עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנְיָה:

כמו כן 'עמון ומואב' [השכלתניים] ששכרו את בלעם 'רב המכשפים' ללחום בעם ישראל בצורה מאגית, כאשר ראו ששום 'כישוף' לא חל עליהם, עד שגם בלעם 'הרים ידיים', הבינו שכלית שאי אפשר לנצחם.

¹ דברים כח, מג.

² מקביל לנאציזם שבשונה משאר האנטישמים, שנאתו איננה ניונת מרגשות חברתיים, גם לא מנימוקים תועלתניים, אלא שנאה נטולת סיבה, המונעת מעצם היותו jude ...

לא כן, 'עמלק', המייצג את 'עצמיותה של הקליפה', חוצפתו עמידה גם מול 'קרינה-אלוקית' של ניסים גלויים וגם אם התנגדותו היא 'מנוגדת להגיון', כמ"ש במדרש:

מדרש תנחומא כי תצא פרק ט

אמר רבי חנינא מלה"ד לאמבטי רותחת שלא היתה בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה אע"פ שנוכה, הקירה לפני אחרים.

אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים הקב"ה קרע הים לפניו ונשתקעו המצרים לתוכו נפל פחדן על כל האומות שנא' (שמות טז) אז נבהלו אלופי אדום וגוי כיון שבא עמלק ונדווג להם אע"פ שנטל את שלו מתחת ידו, הקירו לפני אומות העולם:

על פי זה תובן 'האיבה העולמית' שהכריז הבורא על אומה זו, אותה רק הוא יוכל למחות כליל בעידן המשיחי, אף ששאר אומות העולם לא נועדה להם 'הכחדה' בעידן המשיחי, אדרבה! התכלית היא 'לתקן עולם במלכות ש-די וכל בני בשר יקראו בשמך' וכמאמר הנביא³: "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לעבדו כולם שכם אחד".

כי בהגלות כבוד ה' בעידן המשיחי, הרי עוצמת-המוחשיות הניסית [כמ"ש: "וראו כל בשר כי פי ה' דיבר"], תכניע את התנגדות העמים 'הרגשיים' ואילו השינוי התפיסתי בתודעה האנושית [כמ"ש: "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"] 'תפרוס' את התנגדות העמים 'השכלתניים' שיורד בטעותם הכפרנית וייבושו... וזה יהיה 'תיקונם'.

אבל 'עמלק' עקב 'כפרנותו-העיקשת', עבודה הוא מוכן אפילו לקפוץ ל'אמבטיה רותחת' ולהיכוות... ובלבד לקרר את האנושות כולה מהכרה בבורא העולם והשגחתו, אין לו תקנה לעולם, כי אם 'השמדתו' הטוטאלית.

כנרמז בפסוק: "ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד", מדוע נועדה אומה זו לאבדון? מפני שהיה הראשון להחציף ולצפצף על כל הניסים ובזה 'קירר' את כל האומות, בהראותו כי אפשר...

³ צפניה ג, ט.

עמלק ה'אתני' אמנם אין בידנו להכחידו עד ביאת משיח, אבל את 'עמלק' הפנימי, ברגע שתדע לזהות בנפשך את המאפיינים של 'תיסמונת עמלק', עליך לרכז כל כוחותיך 'להשמיד' מעולמך הפנימי תכונה זו, הקיימת לא פעם גם בתוככי אחינו בני ישראל, אם יודעים לזהותה...

לדוגמה:

ישנם יהודים שהתנגדותם לדת, נובעת מטעמים 'רגשיים', מפחד איבוד 'חירות-התאווה', מה גם שאינם רואים בדת 'פיצוי' על ויתורם, אך אם נצליח להעניק להם 'חוויה-מתקנת', כסעודת שבת או התוודעות חווייתית, אזי כל בילוייהם החמרניים 'יחווירו' בעיניהם ויסתפחו אל קהל היראים מתוך התלהבות.

ישנם אחרים שהתנגדותם לדת מבוססת על 'שכלתנות כפרנית' הרואה באידיאלים הדתיים סוג של פרימיטיביות מול הנאורות המדעית והאינטלקטואלית של החברה המערבית,

אך אם נצליח להשכילם בינה, להציג את אווילות-הכפירה מול הגיונה המוחץ של האמונה, אזי 'יתקפלו' כל התנגדויותיהם ויהפכו להיות 'בעלי תשובה' מובילים.

ברם, ישנם טיפוסים שלעולם לא יתלהבו מ'חוויה-דתית', שבכלל 'לא מזויה' להם כלום, גם אם ינצחום בויכוח-לוגי, תמיד יותירו אופציה של ספקנות בסגנון: 'אמנם מודל-לוגי מרתק לאימות האמונה, רק צריכים למצא היכן טעית'...

טיפוסים אלה, גם אם ישמעו סיפור על 'נס' שחולל איזה צדיק בברכתו שהביאה מזור לחולה סופני שכל הרופאים התייאשו ממנו, יעלו 'ספק': 'ושמא לא היו הדברים מעולם'?

וגם אם יבא בעל הנס בעצמו ויצהיר: 'בדידי הווה עובדה', יטענו: 'ושמא באקראי התחוללה מוטאציה בחיידק האלים, בדיוק בעת שהגיעה ברכת הצדיק? צירוף מקרים'...

כמעשה שהיה בתקופת הבעש"ט בילדה שנולדה משותקת, הוריה שאלו ברופאים הכי מהוללים, שהסבירו להם שאין פתרון רפואי לבעייה, שכיניהם הציעו להם לפנות אל הבעש"ט כמלומד בניסים, שמא ברכתו תחולל את הנס, אך הוריה שנמנו על 'מתנגדי החסידות', סירבו להצעתם.

אחר שיכנועים רבים, הסכים אביה לנסוע לבעש"ט, רק כדי שלא 'יאשימוהו בהזנחת ילדתו'... הוא לקח עמו את הילדה על כסא גלגלים ואף צרור כסף לקח עמו לתת לצדיק דמי 'פדיון נפש' לרפואתה.

בבואו אל בית הצדיק, השאיר את הילדה בחוץ ליד חלוננו והוא נכנס לבדו, כשהוא מטיל את צרור הכסף על שולחנו של הבעש"ט ומפטיר בגסות: הא לך הפדיון והושיעני...

הבעש"ט טרם הספיק לשמוע בכלל מהי בעיית הילדה, קם מכסאו אל החלון והשליך את צרור כספו של ה'מתנגד' החוצה, אז הבחין בילדה היושבת בחוץ ואמר לה: קומי ילדתי! ואספי את כספו של אביך! וראה זה פלא, הילדה קמה לפתע על רגליה ואספה את הדינרים שהתפזרו... היש לך נס גדול מזה?!

משראה זאת אביה ה'מתנגד', יצא מחדר הצדיק ולחש לילדתו: הבה נסתלק מפה מהרה, תיכף הוא עוד יטען **שהוא זה שחולל את הנס**...

וגם אם יוכח להם שישנם עשרות סיפורים כאלו, בהם תמיד מגיעה הישועה הניסית בצמוד לברכתו של הצדיק, לא יתייאשו ויעלו 'נימוק-דתי': 'מה ההתרגשות הגדולה? והלא הקב"ה הוא 'כל יכול', א"כ אין זה 'קונץ' בכלל שביכולתו לחולל ניסים... לכן אין צורך 'לצאת מן הכלים'⁴...

א"כ 'מאפייני תיסמונת עמלק' שניים המה: 'ספקנות' ו'קריירות', כרמוז בפסוק: "זכור את אשר עשה לך עמלק... אשר קרך בדרך", שמו 'עמלק' בגימטריא: ספק. מטרתו היא 'לקררך'.

בתחום 'עמלק-הפנימי' כתכונה בנפשך, יכול אתה 'למחות', אלא שתחילה אתה צריך לזהותו, באמצעות 'זכור אשר עשה לך עמלק' ההיסטורי, שתכונותיו הפכו ל'אב-טיפוס', ל'אשר עשה לך עמלק', מה שחולל בך, בנפשך 'מאפיינים-דומים', זהה! אתר! והשמד...

⁴ ראה בספר המאמרים תרפ"ז ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק, שם מדגיש: אמנם טיעון זה הוא אמת, אך הטיעון הוא 'שקרן', שהרי מצינו שבני אדם יוצאים מכליהם כאשר רואים מופע-קסמים, אף שכולם יודעים שה'קוסם' מצליח לחולל זאת בוריוזות ידיים, אין זה מעט את התלהבותו ומי שנותר אדיש מול הקסמים-המדהימים, סובל בוודאי מ'נכות-רגשית'...

‘עמלק’ אורב בצומת...

כשם שחשוב ‘זיהוי-מאפייני’, לא פחות חשובה ההתעדכנות אודות ‘אופני-תקיפתו’, כדי לדעת היכן הוא ‘איזור-הסיכון’ שם עלינו להגביר עירנות!

כשבא הכתוב לספר על מעשה עמלק, מצינו שלש פעמים⁵ במקרא תיבת “בדרך”, שלכאורה הוא פרט שולי ומיותר...

קשה לומר שכוונת הכתב היא רק ל‘חוסר ההגינות’ שבתקיפת עם חסר אונים שזה עתה יצא מעבדות, ולתפוס אותו ‘בדרך’, בטרם התבסס במדינתו החדשה...

שהרי כך דרכו של עולם “בתחבולות תעשה לך מלחמה”⁶ וכי לא כך נהג יהושע במלחמת העי בתחבולת ההטעייה שלו?

מבאר אדמו"ר ה'צמח צדק':⁷

הביטוי ‘בדרך’ בא לבטא מצב ביניים, בו יצאת מהרע המוחלט אבל אל הטוב המוחלט עדיין לא הגעת... בצומת הזאת, בין ‘נקודת-המצא’ ובין ‘נקודת-התכלית’ שם יארוך עמלק, ראה הוזהרת!

כשבאו ישראל לרפידים, הרי הם כבר ייצאו ממצרים, שעניינה הסמלי בעבודת השם איננו ‘מצרים’ של הטומאה בלבד, אלא ישנו גם מצב של ‘מצרים דקדושה’, היינו שניצוץ הקדושה שבנשמתו נמצא בתכלית הצמצום וההעלם, מה שקרוי ‘אמונה בקטנות’, כלומר, על סף ‘תת-המודע’ שלו מרפרפת אמונה-עמומה ותת-שכלית במסורת אבות, למרות שעדיין הוא משוקע במ"ט שערי טומאה, ללא שום רגש אלוקי או תודעה דתית, אמונתו מצויה ב'מיצרים'...

לעומת זאת ישנה דרגת-שיא אידיאלית של ‘ארץ זבת חלב ודבש’, בו נשמתו חשה בפועל ‘ענג אלוקי’, דביקותה במצוות ספוגה ב'חלב ודבש' בחי' ‘אהבה בתענוגים’.

⁵ דברים כה, יז-יח וגם שמואל א טו, ב.

⁶ משלי כד, ו.

⁷ בספר המצוות דרמ"צ ‘זכירת מעשה עמלק’ פרק ב.

בשני המצבים הקוטביים הללו, אין כל כך סיכון מצידו של ‘עמלק’, שהרי כל עניינו הוא כאמור ‘לקרר’ כל התלהבות קדושה, אשר על כן:

⊠ במצב של ‘מצרים’ – כאשר שכלו ורגשותיו של היהודי שקועים בעבודת הפרך של ה'חומרות', עד שלמרות מצבו האומלל צריכים ‘לגרור’ אותו שיסכים ליצאת ממצרים... הרי אין חשש שתיווצר אצלו ‘התלהבות’ כלשהי של קדושה וחבל לו ל‘עמלק’ לבזבז עליו תחמושתו, אין את מי ‘לקרר’..

⊠ מאידך, מי שכבר זכה להגיע לדרגת ‘ארץ זבת חלב ודבש’, הרי הוא כבר מעבר ל‘סתם התלהבות’, הוא אפוף בעונג-הממכר של ‘אהבה בתענוגים’, מצב בו עמלק לא יצליח לקרר... כשם שלא יהא זה יעיל להטיף לאדם על אודות ‘דיאטה’, באמצע שהוא מתלקק בהנאה מגלדת פיסטוק איכותית...

⊠ אבל ‘בדרך’ – הוא מצב בו יצא כבר מאדישות של ‘אמונה-מינמאלית’ והגיע כבר להכרה תודעתית בנפלאות הבורא ובהבנת היוקר-הערכי של לימוד תורה וקיום מצוותיה, עד שההתבוננות בזה מתחילה ‘לחממו’ לרוץ אל הר סיני, כי האמת השכלית מעוררת בו ‘שאיפה רגשית’ לדבקות בקודש, אלא שעדיין לא הגיע ל‘חוויית חלב ודבש’ [איננו מרגיש התענגות בזה]

אזי ב'צומת' זו ש'בדרך', אורב לו ‘עמלק’ על מנת לקררו מהתלהבותו ה'נובטת'... בנימה של: ‘טייק איט איזי’...

לכן מדגישה התורה בפרשת ‘זכור’ שהסיכון הגדול של היתקלות בעמלק הוא ‘בדרך’, היו עירנים והתכוונו שלא יפתיעכם!...

מלחמת ה'צמתים' מדור דור

אחד הפסוקים המדגישים את סכנתו של ‘עמלק’ הוא הפסוק המסיים את פרשת בשלח:

(טז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל יָהּ מִלְחָמָה לִידּוֹד בְּעַמְלֶק מִדָּר: (טז)

מדרש תנחומא כי תצא פרק יא

רבי לוי בשם רבי אחא בר חיננא אומר כל זמן שזרעו של עמלק בעולם לא השם שלם ולא הכסא שלם, אבד זרעו של עמלק השם שלם והכסא שלם...

והדברים מתמיהים: וכי יש בכוח עמלק לפגוע רחמנא ליצלן ב'שלימות הקב"ה'?

אלא מבואר במשנת החסידות, שהכוונה היא ל'שלימות' אותיות שם ההוי"ה, במשמעותן הקבלית, המקבילה לעשר הספירות כפי הנראה בטבלה:

האות	הספירה המקבילה	אופייה כתיאור גראפי
י"ד	חכמה	ההברקה כמוה נקודה [י"ד]
ה"א	בינה	הסברים שכליים בג' קווין: אורך, רוחב ועומק
הדעת		
ו"ו	חג"ח נה"י	התלהבות-רגשית בששת-המידות [ו"ו]
ה"א	מלכות	ג' קוין מחשבה, דיבור ומעשה

במצב הבריא, הרי זוג כוחות השכל [י-ה] מופנמים באמצעות הדעת [שהיא ה'שלישי'] אל רובדי הרגש וההתנהגות [ו"ה] וה'דעת' פועלת את ההתלהבות המובילה אל הביצוע המעשי מתוך המוטיבציה הרגשית שנתעוררה, בכך מחברת ה'דעת' בין 'עליונים' [השכל] ו'חתוננים' [הרגש והמעשה].

ברם, 'בדרך' מן השכל אל הרגש, שם נתקע 'עמלק' ב'צומת' ומנתק את הדעת, כדי שהאותיות י-ה לא יתחברו לו-ה, התבוננות קרה ואובייקטיבית [חכמה ובינה] איננה מפריעה לו, אבל ברגע שה'דעת' מעוררת התפעלות שכלית, העלולה להפוך ולהתגלם להתלהבות רגשית, בא עמלק לקרר ולהרגיע⁸...

⁸ ולהעיר שכך נרמז בתיאורו של בלעם: "ראשית גויים עמלק" – ראשי תיבות: רג"ע... רג"ע, אל תתלהב...

וזו המשמעות של "כי יד על כס יה", היינו, שעמלק מכסה⁹ על אותיות י-ה שלא תשפענה לו-ה, נמצא ששם ההוי"ה חצוי ואינו שלם...

לעולם יש לעמלק בעיה עם ה'שלישי', שעניינו תמיד החיבור בין ימינא ושמאלא ובין עילאה ותתאה, עמלק מעדיף 'זוגיות' אך ללא חיבור...

אין זה פלא שדווקא לגביו מופיע פסוק נדיר ביותר, בו חמש מילים זו אחר זו הן 'זוגיות' ללא 'שלישי': "כִּי-יָד-עַל-כֶּסֶף-יְה"...

על כן במלחמתו הראשונה כאשר בא עמלק למנוע מישראל להתקדם אל מתן תורה, הופעל נגדו 'משה רבנו' בעצמו, שהוא המחבר בין עליונים וחתוננים על ידי ה'שילוש':

מסכת שבת 108א

דרש ההוא גלילה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי¹⁰.

וזוהי משמעות ההיגד שמלחמת עמלק חוזרת על עצמה 'מדר דר', כדלקמן:

"בכל דרא ודרא"

מערך 'עשר הספירות' העליונות ובמקביל להן 'עשר כוחות הנפש', מורכבות מ'שלישיות' הבנויות כעין נקודת ה'סגול', נקודה מימין נקודה משמאל וה'שלישית' באמצע משוכה מעט כלפי מטה, כמו ה'דעת'.

⁹ אילו היה זה 'כסא' הריהו מבטא את בטחון המלכות ושלמותה 'כשבת המלך' שלמה על כסא מלכותו, אבל בלעדי האל"ף זה נקרא 'כס': מכסה, מעלים ומסתיר על התגלות כבוד השם.

¹⁰ 'חמש' תליתאי' כנגד חמש התיבות הזוגיות הרצופות, שנאמרו בעמלק שחשך להן 'תליתאי'....

מצב עמידת כוחות-הנפש ב'שלשות', מבטא שתמיד ה'שלישי' מעביר את שילוב הזוג שמעליו, אל הזוג שמתחתיו.

וזו משמעות המילים "מלחמה לה' בעמלק מדר דר", היינו כי "דור" בתרגום לארמית הוא 'דרא', שהוא גם תרגום של תיבת 'שורה'¹¹, כשהמינום של 'שורה' בהגדרה הלכתית, הוא 'שלש'¹², עמלק נאבק בכל שלישיה ושלישיה, לנתק את ה'שלישי', כמיוצג בטבלה:

חכמה	בינה
דעת	
חסד	גבורה
תפארת	
נצח	הוד
יסוד	
מלכות	

כמבואר על כך אדמו"ר ה'צמח-צדק' בהמשך מאמרו¹³:
עיקר מאבקו של עמלק הוא ב'צומת' הראשון לפגוע ב'דעת', וכמבואר במשנת הקבלה, שלשת הכוחות-השכליים שבנפש [חב"ד] ממוקמים בשלשת חללי-הגלגלת, בשתי ההימוספירות הימנית והשמאלית, שוכנים כוחות ה'חכמה' וה'בינה' ואילו כוח ה'דעת' שוכן בעורף בגזע המוח המתחבר אל חוט השדרה...

'עמלק' פוגע בדעת שבועורף, לכן שמו מייצג את עניין ה'מליקה'¹⁴ הפרדת ההשכלה מהרגש! אין לו התנגדות להשכיל ולהבין לוגית את מציאות הבורא [שהרי עמלק יודע את רבונו!]

¹¹ ולהעיר שגם הגדרת 'דור' כפשוטה היא: 'שורה של רבבות אנשים' מאותו שנתון!

¹² ראה רמב"ם פ"ז מכלאיים ה"ב: 'וכמה יהיה בכל שורה? שלש גפנים או יותר'...

¹³ ראה לעיל הערה 6

¹⁴ ראה ויקרא ה,ת. "ומלק את ראשו ממול ערפו".

אך חלילה לו להעמיק דעתו בעת עבודת התפילה ולחוש את מסקנת השכלה זו בחי' "ידעת היום [בשביל] והשבות אל לבבך", הס מלהזכיר! יש להשאירה בתיאוריה...

ובמידה והצליח להפיל את חוליית ה'דעת', תפולנה ממילא כקוביות דומינו, גם שתי השלשות הבאות חג"ת ונה"י¹⁵

אבל אם יהודי מגביר מאמץ ודוחה את מתקפת עמלק, על יד ש'תוקע דעתו בחוזק ובהתמדה בגדולת אין סוף' ומצליח להעביר ב'צומת' הראשון את אור ההתבוננות אל רגש-הלב ו... נולדו [על אפו וחמתו של עמלק] אהבה ויראה [חסד וגבורה] כרשפי אש וחמימות דקדושה

אין עמלק מתייאש ומעביר עתה את התקפתו אל ה'צומת' הבאה, להלחם ב'תפארת':

גם ב'שלישיה' השניה [חג"ת] היחסים בין שלשת מרכיביה, כמוהם כבראשונה:

'חסד' מייצגת תחושה של 'אהבת השם' ואילו 'גבורה' מייצגת רגש של 'יראת השם', ורתיעה כאובה מהתחושה כמה הוא בתכלית הריחוק מאלוקות עד ש'דלפה נפשי מתוגה'.

המידות הללו, שתיהן מבטאות תחושת 'קרבנות' אלקים¹⁶ פנימית וממלאות את היהודי עובד ה' בחוויה-ממכרת זו, [שעמלק לא הצליח לבולמה!]

בדיעבד, מעדיף 'עמלק' שנתפנק ב'שעשועי-הדביקות' [של ה'חסד'] או ב'שפלות-העצמית' [של ה'גבורה'], ששתיהן מעוצם רגשיותן רחוקות המה מהתייחסות לרובד המעשי...

¹⁵ כמרומו בשם 'אגג' – שבעקבות הפלת ה'שלישי' [הא'] יפלו אחריו גם ה'ג' וה'ה'...

¹⁶ שהרי המרידות על ריחוקו, נובעת גם היא מגעגועי הנפש לקרבתו ית', שהרי בלא זה אין הריחוק מכאיב לו כלל, כמוכר.

כפי שרואים במוחש בעת התוועדות חסידית, שרונים משתתפים ברוממות-חויתית של שמחה ואהבה או לחילופין של תשובה וחרטה...

ואז כאשר מציע מאן דהו להגיע למסקנות והחלטות מעשיות, שיקזז את עוצמת הרגשות אל תחום-המעשה, אזי 'ויבא עמלק' בטענה: למה תפריעו את העם מרגשותיו הנעלים ותבלבלו את מוחו ב'מעשים' בעלמא...

כאן דרושה מידת ה'תפארת', שאיננה רק אחד מגווי המידות 'רחמים' אלא היא ה'שלישי', שעניינו למזג את ה'חסד וגבורה' וזה 'למתן' את עצמת-הרגשות שבהן, כדי שתוכל לרדת לרמה של 'קבלת-החלטות' שיניעו את האדם אל התכלית-המעשית.

מחד נדרשת מהאדם בעבודת השם, התבוננות של 'אהבה':

תניא פ' לג:

עוד זאת תהיה **שמחת הנפש האמיתי** ובפרט כשרואה בנפשו בעתים מזומנים שצריך לזככה ולהאירה בשמחת לבב אזי יעמיק מחשבתו ויצויר בשכלו ובינתו ענין יחודו ית' האמיתי...

והנה כשיעמיק בזה הרבה **ישמח לבו ותגל נפשו אף גילת ורנן בכל לב ונפש ומאד** באמונה זו כי רבה היא כי היא **קרבת אלהים ממש** וזה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאיות כל העולמות עליונים ותחתונים להיות לו דירה זו בתחתונים כמ"ש לקמן באריכות...

ומאידך, נדרשת התבוננות הפכית של 'השפלת הריחוק'

תניא פ' כט:

והנה כל מה שיאריך בעניינים אלו במחשבתו וגם בעיונו בספרים **להיות לבו נשבר בקרבו ונבזה בעיניו נמאס** ככתוב בתכלית המיאוס ולמאס חייו ממש הרי בזה ממאס ומבזה הס"א ומשפילה לעפר ומורידה מגדולתה וגסות רוחה וגבהותה שמגביה את עצמה על אור קדושת נפש האלהית להחשיך אורה. וגם ירעים עליה בקול רעש ורוגז להשפילה כמאמר רז"ל לעולם ירגז אדם יצ"ט על יצ"הר שנאמר רגזו וגו' דהיינו **לרגזו על נפש הבהמית שהיא יצרו הרע בקול רעש ורוגז במחשבתו לומר לו אתה רע ורשע ומשוקץ ומתועב ומנוול וכו' ככל השמות שקראו לו חכמינו ז"ל באמת עד מתי תסתיר לפני אור א"ס ב"ה הממלא כל עלמין היה הוה ויהיה בשוה...**

כל אחת משתיהן רחוקה מ'מעשיות', שהרי בעיצומה של קרבת אלקים, הרי הוא 'קרוב לשמים ורחוק מן הארץ' – מהתכלית של 'עשייה בארץ', כמ"כ בעיצומה של שפלות עצמית, הריהו מיואש וחסר מוטיבציה להמשיך בעשייתו...

וכאן באה מידת ה'תפארת' שהיא השילוב של 'חסד וגבורה' ומיצויין אל עולם המעשה:

תניא פ' לא:

ובזה **יפטר מהעצבות** שממילי דעלמא ואח"כ **יבא לידי שמחה אמיתית** דהיינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו בכפליים אחר הדברי' והאמת האלה הנ"ל לאמר ללבו:

אמת¹⁷ הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כו' [=כמתחייב ממידת ה'גבורה'] אך כל זה הוא אני לבדי הוא הגוף עם נפש החיונית שבו

אבל מ"מ יש בקרבי **חלק ה' ממש** שישנו אפי' בקל שבקלים שהיא נפש האלהית עם **ניצוץ אלקות ממש** [=כמתחייב ממידת ה'חסד'] המלוכש בה להחיותה רק שהיא בבחי' גלות.

וא"כ אדרבה כל מה שאני בתכלי' הריחוק מה' והתיעוב ושיקוץ הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר **והרחמנות** עליה [=היא המיזוג של 'חסד וגבורה'] גדולה מאד.

והמסקנה מביאה אותי לידי 'החלטה':

ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעורי' קודם שנתלבשה בגופי שהיתה נכללת באורו ית' ומיוחדת עמו בתכלית וגם עתה כן תהא כלולה ומיוחדת בו ית'.

והרחמים על הנשמה ['תפארת'] תביאני **ל'נצח וגבורה'** – כפי שיתבאר! כשאשים כל מגמתי **בתור' ומצות** להלביש בהן כל עשר בחינותיה כנ"ל ובפרט במצות תפלה לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשוקץ להוציא ממסגר ולדבקה בו ית' וזו היא בחי' תשובה **ומעשים טובים שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין.**

אי לכך, כאשר רואה עמלק שלא הצליח ל'פגוע ב'צומת הדעת', הוא עובר אל 'צומת התפארת' ושם הוא מנסה למנוע את המיזוג של 'חסד וגבורה',

לדידו עדיף שתרגיש 'מרומם' [=עליונים] מהמישור המעשי או 'מושפל' [=תחתונים] ובלתי ראוי לגשת לעשות המצוות ובלבד שלא תהא 'תפארת לעושיה'...

ברם, יהודי שהוא עקשן, יודע שכבר ניצח את עמלק ב'סיבוב הראשון', עומד בנחישות ומפעיל את מידת ה'תפארת',

¹⁷ להעיר שמידת ה'תפארת' נקראת 'אמת'.

המתמקדת במסקנה, שיש להחליט 'החלטות', שתמרצנה ביצוע בהתאם למוטיבציה הרגשית שהתעוררה!

כלומר, בעקבות האהבה הרגשית [שהיא 'חסד' עצמו] צומח ה'ענף': 'נצח' – שעניינו התגלמות האהבה בהחלטה אקטיבית לפעול בהתאם, או בעקבות הרתיעה מיראת כבוד ה' [שהיא 'גבורה' עצמה] צומח ה'ענף': 'הוד' – שעניינו התגלמות הפחד בהחלטה בלימה על הסף, מול כל נסיון להטותו מהדרך של בורא עולם.

בשניהם ישנו מאפיין 'עקשנות' ליישם את מטרות האהבה או את מטרות היראה¹⁸...

⊠

גם ב'שלישיה' השלישית, ממשיכה המלחמה עם עמלק, לאחר שלא הצליח להפריע ל'תפארת', וכבר נולדו ממנה [על אפו וחמתו] ה'נצח והוד', הלא הם הנקראים 'כוחות ההחלטה' והם 'ענפי החסד והגבורה',

עמלק עדיין אינו מתיאש ומנסה מזל ב'צומת השלישית', לפגוע במידת ה'יסוד' שהוא ה'שלישי' בשלישיה האחרונה [נה"י].

עתה הוא טוען: המעט מכס כי התבוננתם וגם התלהבתם רגשית, עד שנתעוררו בכס גם 'החלטות-איתנות'... לדעתו של עמלק, 'החלטה טובה הקב"ה מצרפה למעשה' ו'מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה'...

על כן, הוא לוחם עתה על 'הצומת-השלישי': מידת ה'יסוד', שעניינה הכח הנפשי להתקשר אל 'ההחלטות', עד ליישומן בפועל...

אם תחילה ניסה למנוע של הוא"ו של שם הוי"ה, עתה הוא מנסה בכוחותיו האחרונים למנוע לפחות מספירת ה'יסוד' להעביר את ההחלטות אל הה"א תתאה: מחשבה, דיבור ומעשה של תומ"צ ומבצעי הקירוב, בזיכוי יהודים במצוות מעשיות.

רק על ידי התקשרות בחוזק ובהתמדה לרבי 'צדיק הדור', הנקרא 'צדיק יסוד עולם', ניתן לגבור על נסינות הפיתוי ה'עמלקיים' שבנפשנו פנימה.

¹⁸ ראה בארוכה בכל זה בלקו"ת מסעי צ"ד.

ה'צמתים-המסוכנים' בעמלק ההיסטורי

במלחמת עמלק הראשונה מצינו 'ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב' ומפרש שם רש"י: 'חתך ראשי גיבוריו'.

מדוע על רש"י להשתמש ב'תיאורי זוועה' כאלו? וכי לא די היה לו לכתוב: 'הרג את גיבוריו'?

⊠

ברם, על פי האמור לעיל, עניינו של עמלק היה 'למלוך' את הדעת שבעורף, שבזה הוא 'חותך' את הראש ומנתקו מהשפעה על הלב ושאר איברים, לפיכך גמל לו יהושע 'מידה כנגד מידה' לחתוך ראשי גיבוריו...

⊠

במלחמת שאול בעמלק, מצינו שכשלונו של שאול היה כאשר עמלק פגע ב'תפארת' שהיא 'רחמים', עד ש'חמל העם' והדביק גם את שאול ב'הומאניזם' המזויף, אשר בעקבותיו נולד 'המניזם'...

⊠

כמו כן מצינו בעמלק "אשר קרך" ופירש רש"י: 'שהיה מטמאן במשכב זכור', וכאמור לעיל שעמלק בעד 'זוגיות' אבל ללא תוצאות! דבר הפוגע ב'יסוד'...

עד שבד"ה ויזנב בך פירש"י: 'שהיה חותך מילות וזורקן כלפי מעלה', כאמור לעיל, שמטרתו לפגוע ב'יסוד' [המביא את ה'החלטות' לידי יישום מעשין] ולזורקן כלפי הנצח וההוד' שלמעלה ממנו, שיישאו ב'החלטות' ותו לא!...

לכן כאשר הגיע שמואל לנקום ב'עמלק', נאמר: "וישסף שאול את אגג", לא כיהושע שרק 'חתך ראשי גיבוריו' [ניתוק-אפקי של הדעת] – אלא 'שיסוף-אנכי', שבקע אותו מקדקדו ב'קו האמצעי' עד סיומא דגופא, ובזה פגע בו בדעת, תפארת ויסוד ר"ת: דתי

מהו ה'חיסון' נגד תיסמונת עמלק?

לאחר שזיהינו את 'תסמיני המחלה', עלינו להתוודע למירשם של ה'חיסון' נגדה, ראינו שהחידק-העמלקי, איננו מתרגש מאנטי ביוטיקה רגשית ואפילו לא מ'ניתוחים-שכלתניים', מהי א"כ התרופה למחלה ממארת זו?

הרי מעיון בתורה, למדים אנו ש'במקום שאתה מוצא בעייתו, שם אתה מוצא תרופתו'... אם בעייתו מוגדרת כ'ראשית גויים עמלק' [ר"ת: רגע] הרי תרופתו מוגדרת בסיפא דקרא: " ואחריתו [כיצד משמידים אותו?] – עדי אובד" – ר"ת: 'עד דלא ידע'!

אי אפשר להפשירו ע"י 'רגש', אי אפשר לשכנעו ע"י 'שכל', נגדו יש להפעיל את עצם-הנשמה היהודית, את האמונה-הנחושה שעמל לשכל, שזוהי המשמעות הפנימית של המושג 'עד דלא ידע'.

שהרי אין לפרש אשר החיוב לבסומי הוא עד כדי שלא יוכל להבחין ויאמר על המן שהוא 'ברוך' ועל מרדכי להיפך, חלילה, שהרי מצב כזה אסור שיקרה אפילו בפורים.

אלא הכוונה היא, שאף שגם בכל השנה מוחלט אצל יהודי ש'המן' [ענייני הקליפה] הוא 'ארור' ואילו 'מרדכי' [ענייני הקדושה] הוא 'ברוך', אבל בכל השנה ה'ארור' וה'ברוך' מבוססים על 'ידע', יש ליהודי טעמים-שכליים לתיעוב הטומאה ולחיוב הקדושה.

אי לכך, עדיין יש חשש ש'עמלק' שאיננו מתחשב בהסברים שכליים, עלול 'לקרור' משאיפת הקדושה ו'להרגיעו' מרתיעתו מהטומאה...

לכן הדרישה בפורים היא ש'אחת בשנה' חייב יהודי לרומם את סלידתו מהרע ואת הערצתו לטוב, לרמה שמעבר לטעם ודעת, ולקבוע בנפשו ש'ארור המן' – ככה!¹⁹ ו'ברוך מרדכי' – ככה!²⁰

¹⁹ כמרומו שמפלת המן היא בהצהרתו: "ככה ייעשה לאיש" וגם בפסוק: "ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם" – 'ככה' בגימטריא 'מה' בחינת ביטול 'כח-מה' בניגוד ל'למה' שזו ה'בינה'.

²⁰ כמרומו בסיפור המדרש ש- 22 אלף תלמידי מרדכי צעקו מולו [כאשר הציע להם לברוח מאימת המן]: 'אתך אנו לחיים ולמוות', אהבת ה'חיים' והפחד מה'מוות' אינם מבוססים על הסברי תועלת, אלא 'ככה'!

בזה יובן דבר פלא, כיצד העיז מרדכי 'לסכן' את כלל ישראל בהתגרותו באותו רשע? הרי אין איסור להשתחוות לאדם 'לשם כבוד' בלבד וגם לדעת האומרים שהמן נשא צלם על חזהו והיה כאן איסור של 'ייהרג ואל יעבור', עדיין היה בידו של מרדכי לחמוק לפינה נסתרת בעת שהמן עובר בשדירה הראשית של שושן ולא לשבת 'בשער המלך' ולא 'לעמוד בצפירה'... פרובקציה זו לשם מה?

אלא שמרדכי ידע שאם רוצים למחות את העמלקיות, יש להפעיל נגדה 'חוצפה עקשנית' של קדושה, למעלה מהגיון!

באותה תקופה, המן היה כ'אמבטיה רותחת' שאין כל אדם יכול לכנוס בה, בא צדיק אחד קפץ לתוכו וציננו לפני אחרים, רק 'קרינה' שבאה מעצם הנשמה היהודית, מה'אמונה הפשוטה' העל שכלית 'עד דלא ידע' – היא ורק היא מסוגלת 'להמיס' את 'הפלדה-הקרה' של עמלק.

ובעבודת השם האישית בימינו, זה מתבטא ש'חיסון' נגד הקרירות-העמלקית שבנפש הוא: גילוי 'אמונה-עיקשת'²¹ ללא פשרות [מלשון 'פוששים'...] נגד כל היסוס-ספקני של 'עמלק': 'מדוע צריך להגזים ולהדר בכל מיני דקדוקי-הלכה'... תבוא התשובה ההחלטית: 'ככה!!!'

בשפת הקבלה נקראת 'אמונה' זו בחינת 'יחידה שבנפש', שהיא היא מדרגת 'יום הכי-פורים'... גם ב'פורים' וגם ב'יום הכפורים' ישנו עניין ה'פור' הוא ה'גורל', המבטא החלטה שלא על פי שיקולי ההגיון, אלא מפני ש'ככה' הורה הגורל

כאשר מתגלית נקודה זו של 'עצמיות הנשמה', אזי גם אדי האלכוהול של ה'לבסומי בפוריא' לא יחלישו את ההבדלה 'בין ארור המן לברוך מרדכי', אדרבה! נעיצת ה'עד דלא ידע' בפורים, כסכין בלבו של המן, תועיל להפטר מה'עמלקיות' בכל השנה כולה.

²¹ בבחינת "עם עקש תתעקש"...

וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יֵרִים מֹשֶׁה אֶת יָדָיו

על פי היסוד האמור שאובדנו של 'עמלק' תלוי בעבודת 'עד דלא ידע', תובן התופעה המוזרה שמצינו רק במלחמת עמלק:

ספר שמות פרק יז

(יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יֵרִים מֹשֶׁה יָדָיו וְגִבְרַת יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדָיו וְגִבְרַת עַמְלֵק:

מהו עניין 'הרמת הידיים' לנצחון במלחמה?²² ואם אמנם יש בזה סגולה לנצחון למה לא מצינו כזאת בימי יהושע במלחמת שבע אומות?

אמנם ב'קבלה' מבואר שה'ידיים' רומזות ל'חסד וגבורה', כמ"ש בפתח אליהו: 'חסד – דרועא ימינא וגבורה – דרועא שמאלה', כאשר מידת ה'חסד' אהבת השם [ימין] מייצגת את 'ברוך מרדכי' : חיבת הקודש, לעומתה מידת ה'גבורה' יראת השם [שמאל] מייצגת את 'ארור המן': שנאת הרע.

במצב רגיל ה'ידיים' מטבען נמצאות מתחת לראש, בהתאם לדירוג כוחות הנפש, שה'מידות' [אהבה ויראה] הן מושפעות מה'שכל' ואף נובעות ממנו, כמ"ש הרמב"ם: זכפי הדיעה תהיה האהבה, אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, אבל 'אהבה ויראה' שעל פי טעם ודעת, אין די בהם כדי לנצח את עמלק!

על כן, ראה משה 'להרים ידי' מעל לראשו, היינו שה'ארור המן' [שמאל] וגם ה'ברוך מרדכי' [ימין] יתעלו לדרגא שלמעלה מהראש, 'עד דלא ידע', רק אז 'וגבר ישראל'...

וזהו סוד התמדות 'הרמת הידיים' של משה, שנפעלה על ידי תמיכת 'אהרן וחור'²³ 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש', זוהי אותה 'אמונה-פשוטה' [המופשטת מתמיכה שכלית], היא היא המכריעה את 'עמלק'.

²² אמנם אמרו"ל: 'שבזמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין לבן לאביהן שבשמים' זה מה שגורם את הניצחון, אך עדיין דרוש הסבר מדוע שלא יעשו איזשהו 'נס גבוה' שישראל יסתכלו עליו? למה דווקא 'להרים ידיים' [שזה לכאורה סמל של 'כניעה'...]

²³ אהרן – איש החסד וחור [שמסר נפשו נגד עובדי העגל] איש הגבורה.

וידוע שא' הפירושים²⁴ לגדר של 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' הוא שמרוב שכרותו לא יידע לזכור ששניהם אותה גימטריא [ארור המן' = 502 = 'ברוך מרדכי'] – וראו זה פלא²⁵: צמד המילים 'אמונה-פשוטה' = 502 שהוא הוא עניין 'עד דלא ידע'!

וזהו גם סוד המשנה במגילה שקובעת את כל התאריכים האפשריים לקריאת המגילה:

משנה מסכת מגילה פרק א

(א) מְגִלָּה נִקְרָאת בְּאַחַד עֶשֶׂר, בְּשָׁנִים עֶשֶׂר, בְּשָׁלֹשׁ עֶשֶׂר, בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר...

מדוע פותחת המשנה במצב הכי נדיר, שקוראים ב'אחד עשר', תאריך המובא במשנה הבאה כאחרון? מן הדין היה שתפתח תחילה בתאריכים הרגילים והעיקריים: י"ד וט"ו ולבסוף תגיע ל"א?

ומביא רבנו בשם השל"ה הקדוש²⁶: אשר תאריך ט"ו – בגימטריא: י – ה' [רומז כאמור לעיל ל'חכמה ובינה'] ואילו תאריך י"א – בגימטריא: יז – ה' [רומז ל'מידות' ומעשה]

ומבאר שם רבנו: אמנם בימים כתיקונם, סדר כתיבת השם הו"ה הוא: ברישא י-ה [התבוננות השכל בחכמה ובינה] ובסיפא ו-ה [תוצאת ההתבוננות, הולדת הרגש המביא לידי מעשה]

אבל בפורים, כאשר נלחמים בעמלק, מלמדתנו המגילה שפותחין תחילה ב'ז-ה' [שהוא ר"ת של 'זנהפוך הוא'], הנרמז ב'אחד עשר' [היינו, אהבה ויראה שקודם השכל, שהמעשה הבאה מזה הוא ב'קבלת עול' 'עד דלא ידע']

ורק אחרי הקדמה זו, אפשר אח"כ לבא אל השלימות, ולהגיע גם ל'י-ה', הנרמז ב'חמישה עשר' [חכמה ובינה].

²⁴ דעת ה'אגודה' הובא בד"מ ובב"ח טור או"ח סי' תרצ"ה וכן הוא במג"א: 'וי"א שלא יידע לחשב שארור המן הוא בגימט' ברוך מרדכי'.

²⁵ שמעתי מהרה"צ הרב יצחק גינזבורג שליט"א בעמח"ס סוד ה' ליראיו.

²⁶ לקו"ש חכ"א ע' 204 אות י'. עיי"ש באריכות.